

Előhang a Rakott 2012. augusztus 9-i műsorához

Vele van-e az erő - vagy csak nála? Ez az élő Rakott alapvető kérdése. A jogállam rendőrségéről beszélgetünk. Nem egy-egy bravúros vagy botrányos eset lesz a fókuszban, hanem a rendvédelem, mint alkotmányos közjogi intézmény rendszerszintű elemzésére törekszünk. Milyen válfajai vannak? Mik az alapvető funkciói, s azokat miféle axiómák határozzák meg? Hogyan mutatkoznak meg a valódi, mérhető, érezhető eredmények, ugyanakkor melyek a diszfunkciók, a vadhajtások benne és körülötte? Kié a rendőrség, ki és hogyan irányítja, egyáltalán, ki van kiért? Civilizálni vagy (még inkább) militarizálni kell-e a testületet? Mit kíván a modernizálása, s e szempontból mit mutat a honi 22 év mérlege? Hányféle és milyenfajta rendvédelem szükséges itthon? Fluktuáció, korrupció, külső és belső ellenőrzés, képzés, pályakép, pénz, paripa, fegyver: mindezek hogyan működnek normálisan világszerte, és ennek mik a lecsapódásai, tanulságai és kihívásai itthon? Végül is a cop-story-k igazsága győzhet-e vagy más a mozi és más köznapi valóság? Azt, hogy mégse egy steril felhőjáték adja a műsort, szavatolja a mai vendég, Dr. Finszter Géza kriminológus, egyetemi tanár. Műsorvezető: Kolláth György

Adásmenet a Rakott 2012. augusztus 9-i műsorához

Jó estét kívánok! A 48. adásban élőben köszöntöm a hallgatót. Vele van-e az erő vagy csak nála – közhatalom, kényszerítő intézkedés és eszköz formájában? Ez ma a Rakott alapvető kérdése. Ugyanis a demokratikus jogállam(ok) rendőrségéről beszélgetünk. Nem egy-egy bravúros vagy botrányos eset, alkalmi szervezet-átalakítás vagy személycsere lesz a középpontban: habár jelenségeként, okozatként ezek is szóba jöhetnek. Inkább, jeles alkalmként a rendvédelem, mint alkotmányos intézmény rendszerszintű, azaz oki eredetű elemzésére törekszünk. Nem az tehát a főmenü ma, hogy lehet-e két héten belül - rendőrségi hozzáállással, módszerekkel - közbiztonságot teremteni. Ez képtelenség még a legkegyetlenebb diktatúrában is. Hanem inkább az a dilemma, hogy abban, amit közbiztonságnak, jogbiztonságnak, személyi biztonságnak tekintünk, milyen és mekkora szerepe van helyesen a rendőrségnek?

Piros sarokban az alkotmányos alapjogait élvező ember, akinek minden szabad, amit törvény nem tilt. Átellenben, a (hupi)kék sarokban az állami közhatalom, és annak kiemelt szereplője a rendvédelem, mely csak arra nézve kompetens, amire törvény felhatalmazta. Ennek az elvnek a megfordítása, felcserélése – miként azt megpróbálta a minap Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes – bukott politikai és közjogi betli.

A rendszerváltozás utáni rendőrség valódi, közmegebecsülést tartósan élvező, modern képe máig nem alakult ki. Ez nem elsősorban a testület hibája, bár része neki is van benne. Döntően a pártpolitika, s a napi kormányzati érdek és taktika (de)formálja a rendőrség munkáját, megítélését is. A lakosság ebből - a helyi rutinügyek megoldásán túlmenően – azt veszi le, hogy van két véglet: közöny az egyéneket sértő piti deliktumok iránt, és mindent bele! – szemlélet a felkavaró ügyekben. Mind e közben 4 évente szinte teljes, ötletszerű szervezeti átrendeződés és személyügyi cserebere folyik, valamint a logisztika (a hadtáp?) folytonos, mennyiségi tágításának igénye, feltétele és a mentség-keresése hibák, bajok ellensúlyaként. Barack Obama könyvében olvasható egy plasztikus kép, ez vagy az „*olyan, mintha tűzoltó fecskendőből próbálnán(a)k inni*”. Túlméretezettségre, sietségre, kapkodásra, mennyiségi túlsúlyra a honi rendőrségnél is akad példa.

Egy másik külhoni példaként Tony Blairt érdemes idézni 1994-ből: *riasztó tényként és következtetésül állapítja meg, hogy 1980 és 1983 között náluk a felnőtt lakosságot tekintve azok aránya, akik semminemű bűntény szenvedő alanyai NEM (!) voltak még, 2/3-os mértékről 50 %-os mértékre esett vissza. Hatalmas árat fizetünk ezért – állítja a brit politikus. Megjegyzésem: végre egy átélhető, lakossági érdekű nézőpont és adat. T. Blair megoldásul a következőket ajánlja, programjában ígérte '94-ben: „...az országunkat megfertőző bűnözés megállítását célzó, hatékonyan kidolgozott stratégia a személyes felelősségre és a közösség fellépésére, a büntetésre és a megelőzésre, a megbélyegzésre és a megértésre, valamint a jól működő igazságszolgáltatási rendszerre és a tettere kész társadalomra együttesen számít.”*

Valami ilyesmi volna egy komplex, évtizedes távlatot átfogó kriminológiai stratégia is, amely több a demagóg kampányígéretnél. Utóbbira egy szellemes kritika: *hadviselés a bűn ellen? Ezt a háborút éppúgy nem lehet megnyerni, mint ahogy egy földrengés ellenit sem.* Tapintatból országot nem említve még egy idézhető bon mot: *X ország Y minisztériuma 3 féle adatsorral rendelkezik. Az elsővel becsapja a nyilvánosságot, a másodikkal becsapja az egész államot, és a harmadikkal becsapja önmagát.* Az ilyen, ütős tréfának a fele igaz szokott lenni.

Adásunk ma a rendőrséget nem belterjesen elemzi. Történeti és nemzetközi kitekintést is alkalmazunk, azért, hogy a helyzetünk és a dolgaink alakulása jobban bemérhető, egybe vethető legyen. Az adásidő megengedi, hogy a múlt, a jelen és a lehetséges jövő egyaránt szóba kerüljön. Így rátekintünk arra, hogy pl. a közrend biztosításának és a bűncselekmények felderítésének milyen intézményi válfajai vannak? Mik az alapvető funkciók, s azokat miféle axiómák határozzák meg? Hogyan mutatkoznak meg a valódi, mérhető, érezhető eredmények, ugyanakkor melyek a diszfunkciók, a vadhajtások benne és körülötte? Kié a rendőrség, ki és hogyan irányítja, egyáltalán, ki van kiért? Civilizálni vagy (még inkább) militarizálni kell-e a testületet? Mit kíván mindennek a XI. századi modernizálása, s e szempontból mit mutat a honi 22 év mérlege? Hányféle és milyenfajta rendvédelem szükséges itthon? Fluktuáció, korrupció, külső és belső ellenőrzés, képzés, pályakép, pénz, paripa, fegyver: mindezek hogyan működnek normálisan világszerte, és ennek mik a lecsapódásai, tanulságai és kihívásai itthon? Azt, hogy mégse egy spekulatív felhőjáték adja a műsort, szavatolja a mai vendég, Dr. Finszter Géza kriminológus, egyetemi tanár. *Szervusz Tanár Úr: a hallgató nevében is üdvözöllek, másodízben köszöntelek a stúdióban. 2010 május 21-én jártál itt nálunk. Akkor így mutattunk be Téged: nyugalmazott rendőr ezredes, az MTA doktora. Rádióink gyakori szaknyilatkozója vagy, ezért személyes adatokat most sem ismételünk meg Rólad, hanem a téma közepébe vágunk.*

Szünet előtt két kérdés-csoport adódnék: 1) Mikor, hogyan, miből és miért fejlődött ki a honvédelemtől elkülönült rendőrség, és vajon ennek pályáivén belül volt-e aranykor? 2) Megjelölhető és munkája révén példaként említhető-e néhány kiemelkedő államférfi, gyakorló politikus vagy meghatározó gondolkodó, aki döntő hatást gyakorolt a rendvédelemre? Fuché pl. lehetne-e bármilyen tekintetben mintaadó?

Az első negyedóra elteltével rövid közszolgálati és kereskedelmi szünetet tartunk, de jövőnk vissza. Folytatódik a Rakott Dr. Finszter Gézával – és a rendőrség, a rendvédelem témakörével. Ebben a blokkban javaslom, hogy talán még folytassuk a történeti és nemzetközi kitekintést, és vonjunk le mindebből néhány főbb tanulságot! Folytassuk azzal, hogy mit és milyen állapotban „talált” itthon a rendszerváltozás ezen a téren, és merre indult el? Melyek volnának a 20-22 év pozitív és negatív tapasztalatai, szakaszai, tanulságai és máig fennálló adósságai? A mindenkori politikai és állami vezetés hogyan viszonyul(t) a maga (?) rendőrségéhez? Egyáltalán a politikai és szakmai kompetencia világos, korrekt keretek és határok között mozgott-e?

*Ismét szünetet tartunk, de a hírek után jövünk vissza. Folytatjuk a Rakottat Dr. Finszter Géza egyetemi tanárral. **Ebben a blokkban a rendészeti modell-választás ténye és igénye kap főleg helyet. E szempontból rendben lévők-e a legfőbb közjogi törvényeink: az alaptörvénytől a rendőrségin át, a büntetőeljárás normacsoporton keresztül a nemzetbiztonsági joggal bezárólag? Megvan-e vajon a kellő, alkotmányos egyensúly - mármint az alapjogokhoz és egymáshoz képest is - eme dolgainkban? Készül-e mindig kellő, minőségi monitoring a főbb fejleményekről, előkészületekről, szervezeti, intézményi változásokról? Kikérik-e a szakma előzetes véleményét, avagy igénylik-e annak utólagos, nem kincstári derűvel megírt kontrollját?***

*Elérkeztünk a mai utolsó szünetünkhöz, de jövünk vissza. Folytatódik és rövidesen be is fejeződik a Rakott Dr. Finszter Géza egyetemi tanárral. **Ebben a blokkban már csak pár - az előhangban is említett, és talán a fórumba érkező - villám-kérdésről lesz idő és mód még beszélgetni. Címszavakat mondanék, melyekre rövid elemző-értékelő reagálást kérnék. Így: a statisztikában mutatkoznak-e a valódi, mérhető, érezhető eredmények, ugyanakkor volnának-e a vadhajtások benne és körülötte? Civilizálni vagy (még inkább) militarizálni fogják-e a testületet? Fluktuáció, korrupció, külső és belső ellenőrzés, képzés, pályakép, pénz, paripa, fegyver: mik ennek a valódi igényei és esélyei itthon? Legvégül pedig szerinted mekkora a távolság a rendőrfilmek igazsága és a köznapi valóság között – azaz a jó PR mire való és megvan-e itthon (is)?***

Köszönöm, hogy a vendégünk voltál: Dr. Finszter Géza tanár úr. Köszönöm a Klubrádió munkatársainak: Árva Brigittának és Józsa Péternek is a segítő közreműködést. A legközelebbi, augusztus 30-i élő adásunkról biztosat még nem mondhatok.

Előzetesen egyeztettem a napot és a témát Dr. Tóth Miklós TF dékán úrral, a MOB alelnökével: a londoni olimpia után terveztem vele kasszát készíteni. Az év eleji TF-es hírek szintűgy terítékre kerültek volna, sőt, ma már a friss fejlemények sem kerülhetők meg. Azt, hogy van-e változatlan készség mindezt megbeszélni, még nem tudhatom. Akár igen akár nem, Dr. Tóth Miklós professzor úrról elmondhatom: kivételesen okos és művelt férfi, aki - sajnos - ráült egy tűzhányó tetejére. Felültették – ki tudja? Meglátjuk, van-e kurázsi és empátia együttesen végig venni a közérdeklődésre számot tartó dolgokat. Időben, a fórumban jelzem: mire jutottam. Addig is hajrá a londoni magyar sportolóknak, tegyenek büszkévé minket rájuk. Szép estét kívánok, illetve a vendégünkkel együtt kívánunk a hallgatónak. A viszont hallásra: K. Gy. műsorát hallották.